

* शिक्षण : — (Education)

Education हा शब्द educate या लॅटीन शब्दापासून तयार झालेला असून त्याचा अर्थ पुढे ढकलणे भाग देणे करणे असा होतो.

विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास करण्यासाठी एक महत्वाचे साधन म्हणून शिक्षणाला पवित्र ज्ञान, वा शिक्षणाच्या व्याख्या पुढीलप्रमाणे : —

शिक्षणाच्या व्याख्या —

उपनिषदे :-

आविद्या, आविमुक्ते

— शंकराचार्य — शिक्षण म्हणजे भात्मसाक्षात्कार

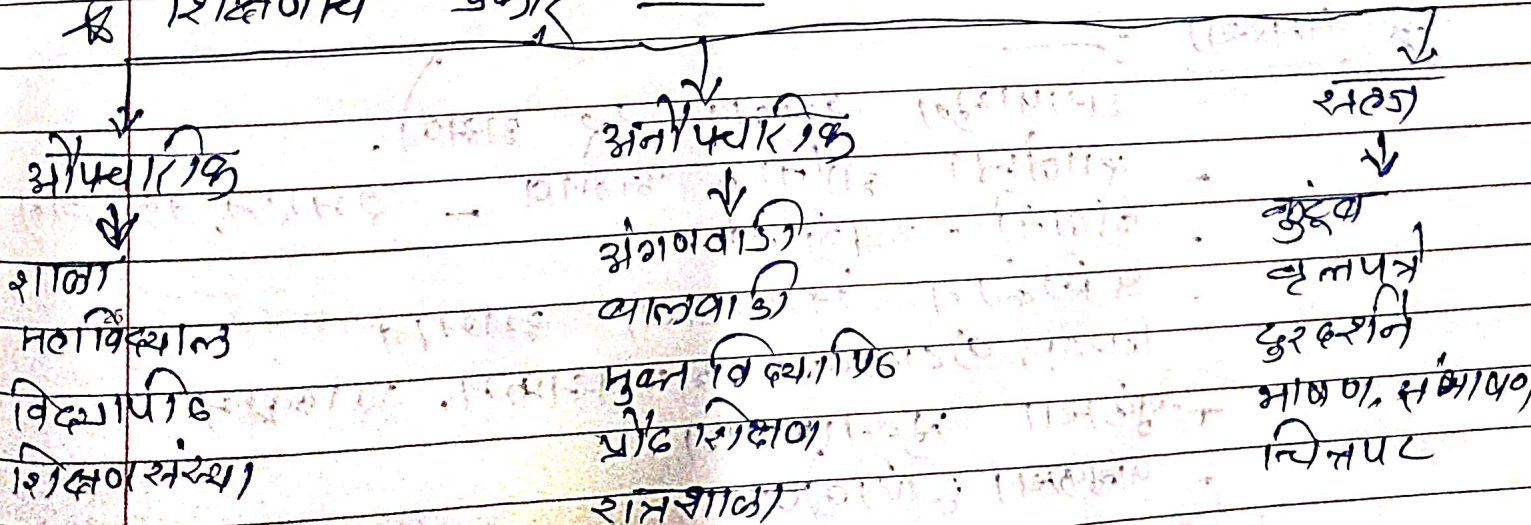
— रविंद्रनाथ टागोर — शिक्षण म्हणजे आक्षरता

— स्वामी विवेकानंद — शिक्षण म्हणजे मानवी पूर्णत्वाचा विकास किंवा चरित्र्य संकथन

— महात्मा गांधी — शिक्षण म्हणजे मन, बुद्धी, मनगड

(म.म.म) यांचा विकास होय
— हर्बर्ट स्पेंसर — सर्वात सुंदर जीवन गवाण्याची तयारी म्हणजे शिक्षण.

* शिक्षणाचे प्रकार —

* वैशिष्ट्य :-

- शिक्षण ही निरंतर चालणारी प्रक्रिया
- शिक्षण हे लक्ष्य, औपचारिक, अनौपचारिक आशा निम्न प्रकारानुसार मिळते
- शिक्षण ही स्वायत्तपुत्री संकल्पना
- शिक्षण समाजातील प्रक्रिया आहे.
- शिक्षण ही निकटवादी - शाळा/समाज/ कुटुंब
- शिक्षण ही निरंतर प्रक्रिया आहे.
- शिक्षणातून वैयक्तिक, भावात्मक, क्रियापद्धत विकास होतो.

* भ्रूतनिबंध :-

- 1964 पासून 86 पर्यंत

$$10 + 3 + 2 = 15$$

$$\rightarrow 4 + 3 + 3 + 2 + 3 = 15$$

1968 पासून आजपर्यंत

$$10 + 2 + 3 = 15$$

$$\rightarrow 5 + 3 + 2 + 2 + 3 = 15$$

* समस्या :-

- धरापातून शाळा दुर्लभ असणे.
- कालोत्तरी भौतिक अभाव - इमारत, फ्रिजिंग
- गळती - स्थगित
- प्रशिक्षित शिक्षकांचा अभाव
- निरक्षर, कंटाळवाणा, भाष्यसक्रम, पाठ्यक्रम
- चुकीचा मूल्यमापन
- पालक्या दृष्टीकोन

४ समस्यावर उपाययोजना —

- १) केंद्रसरकारने २००१-२ मध्ये सर्वशिक्षा अभियान सुरू केले पलेली - ते आठवी पर्यंत शिक्षण मोफत - सक्तीची शिक्षण देण्यासाठी योजना सुरू केली.
- २) सर्वशिक्षा अभियानात माध्यमिक शिक्षण विभाग सुरू मोफत परीक्षा / गणवेश या शोधी, ५० विद्यार्थ्यांना एक शिक्षक.
- ३) १९८८ ला राजु गांधींनी प्राथमिक सत्यावर सुरू केलेली योजना होती.
- ४) पि. व्ही. नरसिंह राव ने ५ वी साठी १५ Aug तर डॉ. मनमोहन सिंग यांनी २००४-९ पासून ६ वी ते ८ मध्यान भोजन योजना सुरू केली.
- ५) माध्यमिक शिक्षण केंद्रसरकारने २००९ मध्ये माध्यमिक शिक्षणाच्या सार्वत्रिकीकरणासाठी माध्यमिक शिक्षा अभियानाची सुरुवात केली. ज्याचा हेतू मा. शि. १०० २०१७ पर्यंत सार्वत्रिक करणे, मा. सरावरची वाढती - स्वयंसेवी करणे.
- ६) RTE - २००९ शिक्षण हक्क कायदा केंद्रसरकारने शिक्षण हक्क २००९ मंजूर केला असून हा कायदा जम्मू कश्मीर वल्लभ कंगडून पूर्ण भारतात १ एप्रिल २०१० ला लागू लागला.
- ७) पलेली ते ४ वी पर्यंत मोफत शिक्षण, सर्व विद्यार्थी पास - १ ते ४ वी ३० विद्यार्थ्यांना एक शिक्षक.
- ८) सरकारीद्वारे संचालित शिक्षण जागणव्या. विद्यार्थ्यांसाठी पालकांसाठी अनुदानात, पिना अनुदानात इ.

* कश्चुरवा गांधी विद्यामालयाची
केंद्र व राजा सरकारने जुलै २००५
पासून कश्चुरवा गांधी विद्यालय ठरवून प्राथमिक
विद्यालय मुलींना निवासी शिक्षण उपलब्ध करून
देण्यात आले. ज्ञान अनुसूचीत जाती - जमाती
द्वारे मागासवर्गीय, अल्पसंख्यांक समुदायातील मुलींना
शिक्षण देण्याची निवासी संघी उपलब्ध करवून आली.

- मुलींसाठी उपस्थिती भला -

मुलींच्या शिक्षण प्रमाण वाढवण्या-
साठी १० जाने १९९२ पासून महाराष्ट्रात १ ते ५
थी रचून मुलींसाठी उपस्थिती भला सुरू केला.
तत्कालीन शिक्षण विभागावर केलेल्या यांची
ही योजना सुरू केली. या योजनेतून मुलींना
३६५ दिवसांपैकी २२० दिवसांसाठी पुढी वित्त
१ दिवसाप्रमाणे २२० रुपये दिले जाते.

* भोफत शिक्षण मुलींना -

केंद्र सरकारने १९८९ - ८९ पासून १ ते १० वी
१९८७ पासून १२ वी पर्यंतचे भोफत शिक्षण
मुलींना उपलब्ध करून देण्यासाठी ही योजना केली.

* अलेण्यावाई कोळकर

केंद्र सरकारने ही योजना १९९६
मध्ये सुरू १ ते १० वी च्या मुलींना
२०१९ पासून महाराष्ट्रात ५ ते १२
वी मुलींना भोफत वित्त योजना सुरू

ଶ୍ରୀ ସିଂହାରୀ ପିତା ବାପା - (ଦାଃ ଶାନ୍ତିରାମ ଦାଃ ଶାନ୍ତିରାମ)
ହାତ ଗୁରୁକୂଳର